

Indult BÉTSBÖL Szombaton 24. Féb. 1787.

A 'félbenszakasztott Német Országai Ekklesiáidolgok,
 II) Minden dolgokat, mellyek a' Birodalom-
 nak és a' régi Ekklesiái szokásoknak ereje szerént a'
 Papi-jusra tartoznak, előbenis szükség a' minden Pus-
 pöklégekben azon végre rendeltetett Papi-székekre,
 vagy ezekről a' fő Puspoki Torvényszékre vinni.
 A' Pápa Követeinek pedig szabad nem lészzen az il-
 lyetén dolgokban magát avatni. 12) Minekutánna
 a' Birodalombéli Ersekek és Püspökök, a' Tsászári
 Felsőnek segedelme által régi jussaikba vissza fog-
 nak állittatni, és a' Romai Sz. Széknek járma alól
 kitzabadúlnak, akkor lészzen hatalmok, minthogy
 egyenesen arrais igyek eznek, az Egyházi fenytéknek
 minden részben való megjőbitására, az igaz és helyes
 Isteniszteletnek, a' Lelkipásztori hivatalnak hely-
 re hozására, és az Ekklesiába bétűszott hibáknak és
 rosz

rosz szokásoknak kiirtására. Minthogy pedig az Aschaffenburgi *Concordatumok* ellen eleitolfogva legnagyobb panaszszó lehetett a' Német Nemzetnek, és minthogy az által a' Püspökök a' magok törvényes jussoknak gyakorlásaiban megakadályoztattak; és mivel ezen *Concordatumok* azon kivülis csak ideig oráig, az az: a' legközelebb tartandó Sz. Sinat idejéig vétettekbe; illy Sz. Sinat pedig azután 100 esztendővel Tridentinumban tarttatott, és abban is ez iránt semmi végezés nem tétetődött; szakadva óhjtaja a' Német Nemzet, hogy ő T. Császári Felsője, mint a' Romai Sz. Birodalomnak Feje, maga hatalmas közbevetése által, edgy olyan közönfeges, vagy Nemzetbéli Sz. Gyűlésnek legfellyebb 2 esztendő alatt lejendő tartására, és ezen Sz. Gyűlésben, a' fellyebb említett *Concordatumok* ellen való panaszoknak eligazittására a' Romai Sz. Széket unszolja. Hogy ha pedig a' nevezett Sz. Szék ezen idvefléges kívánságokra állani nem akarna, méltóztatson ő Felsője őket ezen R. Sz. Birodalomnak tanácsosfi által tartandó Gyűlésben a' Romai járomnak terhe alól felszabadítani, és Itentől adatott jussokba helyre állítani.

„Azon irásban, mellyet fellyebb nevezett Moguntziai, Trevirumi, Coloniai és Saltzburgi Ersekek, a' múlt 1786. esztendőben Szent András havában a' Császári Felsőjnek beattanak, és a' melly az Amisai gyűlés végezéséihez todatott; következő dolgok olvastatnak. — Méltóztatni fog Felsőjed elázatoson benyújtott panaszainkból megérteni, mely nyavallyás állapotban lett légyen a' Birodalombéli Anyazentegyház állapottya az időtol fogva, mióta a' mi terhes Pásztori hivatalunknak tokéletes és szabados gyakorlása, és arra megkiváutató és elnem törölthető, sem másnak nem adható hatalom, a' tudat-

lan időnek helytelen gondolati által mindenfelé megakadályoztatott, és mióta a Romai Udvarnak tulajdon jussunkba lett erőszakos maga elegyítése által meggátoltatunk. Ezen Birodalombéli Edgyházi szabadfőknak káros megfértődései *Isidorus* hamis végezésének elterjedése után vettek rajtunk nagyobb erőszakot, mellyet annakutánna a Romai székek Tisztviselői alattomban még fokkal nagyobbra terjesztettek, mellyek ellen a Német Nemzet már edgy néhány 100 esztendővel ennek előtte gyakorta és világosan panaszkodott, és éppen ezen okokból sürgette a *Consiántzai*, *Bafiliai* és *Tridentumi* Gyűlésekben annak fundamentomos és hasznos orvoslását; bátor sohais azt tökéletesen elnem érhetette. Azéris eredeti jussunknak vissza szerzése mostani törekedésünknek fő czélja, és az Edgyezéseknek, mellyekben sok hibák talátnak, és a mellyek a régiségnek környulálásától a Német Nemzetre háromlottatnak, megjobbítáfok. Minthogy pedig még most a Pápáknak a Birodalommal tett megedgyezésektől (Concordatumoktól) edgyszeribe elnem áthatunk, és minthogy csak egyedül a Romai székek ezen Concordátumoktól való elállása, és azoknak hamisson lett magyarázattya ellen panaszkodunk, és edgyzersmind Felsőged segedelme által ezektől leendő megszabadulásunkat reméljük, mérszeljük Felsőged eleibe terjeszteni, hogy a Romai Székek a Birodalommal tett megedgyezéseiben oly kötelességekis talátnak, mellyeknek örökké való tellyesítésére magát a Német Nemzet soha sem kötelezte, sőt inkább azoknak rovid időn való megjobbításait magának fentartotta, és azokat oly végeken építette, mellyek mostanában meg nem áthatnak, és semmivé lésznek. Mellyre nézve méltóztallék Felsőged

ged hathatós közbenjárása által a' Római Udvarra arra indítani, hogy ezekről a' mostani időkhez éppen nem illő edgyezésekről, a' Német Nemzet szívének megnyugtatójára lemondani ne-halogassa. Hogyha pedig szép móddal végbe nem mehetne, kérjük alázatosan Felsőgedet, méltóztatáson a' dolgot úgy intézni, hogy (minthogy a' Tridentinumi Sz. Gyűlésben a' várt könnyebbitést nem vehettük) a' Birodalombéli Concordátumokban világosan fel-tett és megígért közönséges Sz. Gyűlés a' Német Országi Ersekeknek és Püspököknek edgyben-gyűlések által tökéletességre mehellén és abban a' Német Nemzet minden terheitől egészfzen megszabadittasson, és azon tökéletes szabadsága, melyet az első időkben sok száz éltendők alatt birt, újjabban helyre állittasson. Hogyha pedig ezen Egyházi Igazgatással meg edgyező eszköz kivánt végre nem vihetne, eltökéllet igyekeztünk úgy fogjuk intézni, hogy mind más, mind azon panaszainkat, mellyek a' pénzbeli terhes kifizetésekkel illetik, vagy pedig a' mi és az ország' Jobbágyainak könnyébbséget szűlnék, Felsőged és az egész Birodalom megtekinteni, megfontolni, és azon panaszainknak illendő elégtételt parantsolni méltóztatlanak.

A' Romai Császári és Apostoli Királyi Felsőgnak ezen 4 Ersekeknek kérő Levelére 15 Nov.

1786-ban adott felelete:

„Közönséges megedgyezésből hozzám botosátot írásaikból nagy örömmel érttettem azon meleg buzgólagokat Ersekségeknek, és edgyzersmind azon tökéletes bizodalmakat, melyszerént az Egyházi fenyték és igazgatásban bérsűszott hibáknak, az én 1785. 12. Octo. kibotosátott irásomnak ereje szerént lejendő meg-
orvoslása által erántam mutattak. Minthogy az én

örökös országaimban, a' vallásnak nagy hasznára végben ment rendelkezéimnek igen sok jó következtései tapasztaltatnak, annyival inkább óhajtom, hogy a' R. Sz. Birodalomban hasonló rendelkezések legyenek, és annyival inkább kérszék minden Papi és világi Birodalombéli Rendekezt ezen idvefléges végnek lehető előmozdításában, az én Birodalombéli Főséges jussom és köteleffégen szerezént segitteni. Azon egyenlő akaratból hozzám bocsátott irásban befoglalt némely punktumokról mostanában csak azt jegyzem meg, hogy azoknak tokéieteffégre való vitelek, és az azokból reménylett haszon, az Ersekeknek magok Papi Kerületekben (Diocesis) lakó szabados és köteles Puspökjeikkel, és azon Birodalombéli Fejedelmekkel, a' kiknek Birodalmaikban Papi Kerületeik kiterjednek, jóelőre lett erős egygyet-értésektől fog inkább függenni. Mellyrenézve mindenekfelett szükség lészén, hogy ez eránt az említett Puspökökkel edgyet-értsenek. A' mi pedig engemet illet, valamint tokéietesen kívánom, ugy bizodalmason reménylem, hogy az említett Puspökök ugyan ezen indulattal és értelemmel viseltetvén, ezen jelenlévő idvefléges dolognak munkálkodásában egyenlő buzgósággal minden haladék és hátrálás nélkül megfognak edgyezni; következtéképpen a' mi Sz. Vallásunknak nagy hasznára, és annak minden részében egyenlő fundamentomos igazságok szerezént lejendő igzgatására egyenlő igyekezettel fognak foglalatoskodni. Valamint pedig bizonyosok lehetnek a' felől, hogy én ugyan azont fogom tselekedni, és a' nékem adatott Tsáfzári hatalommal meg-edgyező jusszerént a' Birodalombéli Szentegyházot fogom őltalmazni: ugy hiteffékel aztis magokkal, hogy én tokéietesen vagyok s. t. II. József.

Elegyes Tudósítások.

Minekutánna a' közelebb múlt Vasárnap Gróf *Haller József* Ur ö Excellentiája, mint a' Nagy-Varadi Keresület' K. Komissáriusja, és valóságos titkos Tanácsos, a' maga hűségét bitével pétsételte volna meg, a' F. Császár *Ferentz* fő Hertzegel edgyutt, a' szokás szerént az Isteniszteleten megjelenének.

A' napokban következő F. Rendelés téték közönségessé: „ Mi Második József s. t. — „
A' pénzek eránt tett Rendelésekben 15. Sept. 1755. 29. Sept. 1756. — 17. Aug. 1763. — 23. Mai. 1771. 13. Febr. 1779, a' parantsoltatikvala, hogy a' folyásban lévő Arany-pénzek, minden darab, minden külömbfég nélkül edgy Grán helyyával, minden fizetésben elvéteflenek. Mégis mindazonáltal, noha a' 12. Jan. 1786-ban költ rendelés ebben semmi változást nem tettis, számos panaszok érkeztek előnkbe, hogy az ollyatén Aranyokatis, mellyeknek edgy Grán, vagy kevessebb hijjok taláttatik, vagy elnem veszik, vagy ha elveszik, azzal magoknak kerestetet tfinálnak. Hogy azért az illyetén rendeletlenfégeknek gátot vethessünk, ezen rendelésünk által az 12. Jan. 1786ban ez eránt költ rendelésünket megerősítvén, parantsoljuk, hogy minden közönséges es különös fizetésekben, kereskedésekben - vagy akármi nével nevezendo Váfárlásokban a' mi Birodalmunk alatt költ arany pénzek, ha az arany mérőre akasztott gránium nehézségéről le nem nyomattatnak, minden azokból való lehuzásnélkül elvéteflenek. Az ollyaténak, kik ezt ezen parantsoltnak rendiszzerént nem tellyesittenék, megbüntetfeffenek, és a' büntetés pénznek fele annak adasslék, ki az illyeténeket feladja. Béts 18. Jan. 1787.

Mint-

Minthogy fő Hadivezér Gróf *Kinszki József* Ur Magyar Országai Fő Hadi Igazgatónak tétetett, mégyen helyébe Soppronba fő Vezér B. *Plánkenháim* Erdélyből. Gallitziába által tétetett fő Vezér G. *Harrák* helyébe pedig Brigadérnak a Nagy Szombati Kerületbe mégyen B. *Vétsey*. — Ezen hónapnak 10 dikén meghala Pesten, ama Tudományok Országában híreről és nevérol mindenek előtt esméretes *Pálmá-Károly - Ferentz* Ur, életének 52-dik esztendejében. Született vala 18. Aug. 1735. és a 'Jésuiták' társfalágába lépe 17. Okt. 1750. Ezen Szerzetnek eltöröltetése után, *Kristina* fő Hertzeg asszonynek Udvari Káplánnya leve. 1776 - ban a megbóldogúlt Tászárné Kalotsai Káptalan Urrá tevé, és fő Püspök *Patatits* Adám Urtól maga mellé vétették Kánonikusnak. 1777-ben *Pakfi* Prépostá és edgytzerfinind Vármegye eskütyévé leve. 1779-ben fő Prépost. 1780-ban Colophoni, és második Kalotsai Püspökké lévén, a' Kalotsai fő Püspök *Patatits* Adám halálával fő Káptalan vikáriussá tétették. Egész életét a' tudományokban töltötte, és a' Haza Hítoriájában bizonyos szüleményit hagyta maga után, mellyek nevéttesével edgyütt porrá lenni meg nem engedik.

A' kereskedésnek könnyebb előmenetelére, ezen esztendőben Jan. 2 - dikán kegyelmesen parantsolni méltoztata ő Felsége, hogy ennekutánna a' Bankótzedulák Magyar Országon, nem tsák a' rendes Bankó Tárokban, hanem minden más közönséges Királyi Pénztároknál, Vám, Harmintzad, Sóbázoknál készpénzel váltassanak fel.

Aztis méltóztaték ő Felsége kegyelmes rendelkezése által meghatározni; hogy ezután a' Magyar szabad Királyi Városok a' polgári dolgokban egyenesen

azon Vármegyétől függenek, a' mellynek kebelében vagynak, a' gazdaságot illetőkben pedig a' kamarai *Administrátornak* lesznek alá vettetteve; úgy hogy ezután a' Sz. Királyi Városoknak a' Helytartó Tanátstsal való Levelezései és a'hoz való folyamodásai végképpen megszűnnek. Hogy minden tévellygés elkerültesse, e' következő Régiákat szükséges megtartani. 1) A' jó rendre nézve, a' most következő Mártziusnak első napján kezdodik a' Szab. Kir. Városok' Igazgattatásának ezen ujj módja. 2) Ettől fogva, a' H. Tanátstól minden Sz. Kir. Városokat illető rendelések nem a' Városokhoz, hanem vagy a' Vármegye Vicé-Ispánnához, vagy a' Kamara-Kiszolgáltatójához igazittatnak; úgy a' Városok is minden igazítani való bajaikat ezekhez fogják küldeni. 3) Azomban a' melly rendeléseket vettek már a' városok, vagy még ezen hónapnak végéig vésznek a' H. Tanátstól, azoknak végben vitelekben mind két kézre dolgozzanak az eddigi mód szerént. 4) Hogy ha pedig minden rá fordított munkájok mellett is némelly dolgok végbe-vitetlen maradnának, azokat többé nem a' Helytartó Tanátsra, hanem a' dolog kívánsága szerént, vagy a' Vicé-Ispány, vagy a' Kamarai Kiszolgáltató eleibe kell vinni, melléjük tévén a' Helytartó Tanátsnak azon dolgok felől költ rendeléseit. 5) A' Helytartó Tanátsnak nem csak arra kell vigyázni, hogy Mártziusnak első napjától fogva semmi Levelét ne botfássa a' Városokhoz, hanem addig az ideig csak annyi dolgokat küldjön azoknak, a' mennyit gondol, hogy azon határozott időre véghez vihetnek. 6) Ettől fogva, az az: Mártziusnak I. napjától fogva, a' Helytartó Tanáts és a' Városok közt való levélbéli költsönözés egészfzen meg szunik, kivéven a' rendkívül való veszedelmes történeteket, a' mellyek semmi idő

halasztást meg nem engednek, és ezekben mind a' H. Tanács a' Városokhoz, mind a' Városok egyenesen a' H. Tanátsához igazittják rendelkezéseiket és Tudósításai' at.

Ha az Órás magais hibás, hogy ne hibázna az óra! Erdélyben a' Károly Fejérvári Órás fel vizz a' múlt hónapban edgy edény tuzet a' Toronyba olly véggel, hogy az Óra' megfagyott részeit kiolvassza, 's a' tuzet ott hagyván, dolgára mégyen. Egyszer lárma esik, 's hát ég a' Torony, és az óra' kerekei mind megolvadtak. Az iratik, hogy ezen égés tsak 7 ezer forintokig tett kárt. — Ezt olvasom a' Bétfi Reggeli és estvéli 72 Lev. I. lapján: „Printz *Henrik* (Pruszziából) valamely bizonyos fontos dolog végett Bétsbe szándékozik. A' Politikusok, kiknek semmi sem könnyebb, mint házofiaogot szerezeni, a' Pruszszus Király öregebbik Leányát *Fridrikát* a' Romai Tsáfszárnak szánták, és a' második Leányát ezen Királynak, edgy Frantzia Printznek; a' Pruszszus Koronára következőnek pedig edgy Anglus Hertzeg Kifáfszizont jegyeztekki, és *Jork* Hertzegnek a' Hertzeg *Ferdinánd* Leányát akarják adni, és ez által akarják egész Európát a' békefléges Sogorság' atyáfságos lántzába keríteni. — Hogy a' Pruszszus Udvar máris nagy Baráttfággal légyen Béttel, megtetszik innenis: Edgy gonofz Bétfi szolga a' közönléges Kintsból jól felrakodván Szakszoniába szökött- vala nem régiben, és közkátonává leve; kit midön a' napokban kitanúltanak volna, a' Berliini Követ által kérérik visszsa; mely kéréfre ezt felelé a' Pruszszus Király: Igenis, valamint az Igasság' szerető *Jósef*, ugy énis a' Gonofztévok' szolgálatjában nem gyönyörködven, az én Táboromban Urát meglopott háládatlan tolvaj szolgát tartani nem akarok; azért

azért legottan vizsgálta adattassék a' gonosztévő, hogy lakoljék meg ott, hol gonoszúl tselekedett. Már most a' Gonosztévőnek, ha Romában a' Sz. P. te: öltárára konyöklikis, nincs menedék - helye. — Már minden kétségen kívül nagyon, hogy a' Pruszias Monárkka Hollandiában volt rendkívül való Kövétje Gróf Gartz Ur Berlinbe vizsgálhivattatik; mely vizsgáló Levele a' Királynak, ezen hónapnak 1. napján a' Hollandiai Forendeknek béis mutatatték, mely Levele a' Királynak következendő igékkel vala írva: „ Nagy és hatalmas Urak! Jákáró Szomszédim! Mivel én ennekelotte az én valótlagos Mante-remet Gróf Gartzot a' magam képemben Hatalmaslágrokhoz küldöttem vala, hogy az én valótlagos szives barátságomat nyilvánlágossá tévén, a' Közönléges társaslágnak belső tsendességet munkálólja, elége meggyözzethetett a' Közönléges társaslág az én jó szándékomról. Minthogy pedig annyi idő alatt is ezen tészlomban semmire sem mehetett, kéntelenitterem vizsgáló hivni. En néki tudtára adtam vala, hogy jelenté a' Közönléges társaslágnek ujjolag az én kívánságomat; melyszerént semmit úgy nem óhajtok, mint a' kívánt tsendességet, és hogy én tiszteletem és barátságom mellett vagyok Hatalmaslágroknak Jákáró Szomszédjok *Fridrik Wilhelm*. Berlin. 22 Jan. 1787. — A' megböldögült Pruszias Királyt azon imítálja vala edgy alkalmatossággal edgy valaki, hogy ötöt Hadi Tanátsofi titulussal ajándékoznámeg. Ezt edgy nihányszor elhalgatván a' Király, minekutánna sokszorozta volna ezen kérését, ezt írja a' Király imítáló Levelére: Imhol én megajándékozom kigyelmedet Haditanátsofi névvel: de olly feltétel alatt, hogy kigyelmed megne-probáljá háború alkalmatossággal nékem legkissebb tanátsofi adni. — Párisban edgy

Könyv jöttli Frantzia nyelven illy Titulus alatt: *A Pruszus Királynak Fridriknek és Vóltérnak az Elsum mezején edgyütt való beszélgetések.* Ezen Könyvetske nagy hármát okozotr Párisban, és keresik az író; de még eddig nyomábanem akadhattak. — Azt írják a' Londoni Levelekben, hogy azon ujj világ keresni indult *Vayler* nevű Hajos Kapitány, ki a' múlt esztendőben eresztette vala vitorláit a' kétséges szerentse szelére, már a' jeges tengeren 3 mért-földet tortetett, és már a' jegen rális meg kémlelé a' tengert, mely noha már nem mezfíre viz; de tsak ugyan járhatatlan: mert a' vizből üveg forma fölétröm szökősvén nagy magosságyira fel, félelmes és veszedelmes. Ez a' 89 dik gradusig törvén már ezen útat; diszekedhetik azzal, hogy ennyire még az Adám' nyakas Fiai kozzul senki sem ment; mert a' föld farkától (*Polus*) tsak edgy Gradusfal van hátrább.

Ollyan jóvalló punktumok tétetének nem régeben a' Monárkha eliben, hogy az egész Piárista Szerzet töröltretnékel, vagy inkább állittassék ezekbol edgy világi oskola Mestereket tanító Seminárium. Ezen jóvalló punktumok kézzittettek magától *Apoló*tól a' Tudománybéli dolgok' Préfesséröl Báó *Szvitentol*, ki II. *Joséf* alatt olly bolts tápra állító Mestere a' Tudományoknak, mint édes Attya vala *Mária Thérésia* alatt, ki a' Magyar nyelvet Bétsben 45 esztendos korában kezdvén tapúlni, annyira vitte vala, hogy edgy idevaló született Magyar Agens Urnak szája vallása szerént, a' leg jobb Magyarnakis szavair rostálni tudta. — A' Musák és az Ekklesiái dolgok II. *Joséf* alatt hogy virágozni kezdettek légyen, bizonyittják azok a' sok Plébániák Ausztriában, és a' körül lévő Tartományokban, mellyek 2 esztendők alatt

számoson állítottak fel, bizonyítja azon 180 ezer forint, melyet a napokban rendelete ő felsége a Morvai iskolák számára, és azok a rendelkezések, melyek szerént az 500 forintos alumniumok, melyeket eddig olly tanuló Ifjak fogtanak, kik ezüstszakanyúra, tántzra, és egyébre költöttek, több részre osztattván, minden személy válogatás nélkül ollyanoknak parantsoltatnak adatni, kik a magok elmebeli tehetségeken és szorgalmatosságoknak bizonyos jelét mutatják. — A mostani Belgrádi Basa Abdi, olly megrettenthetetlen finak iratik, kihez foghatót még Belgrád nem tapasztalt. Decembernek első napján pártot ütének ellene a Jantsárok azért, hogy Konstantzinápolyból a Söldöt későre vévén, ki nem osztattatott vala, ekkor 8-at az öregebb tisztek közzül magához hivatván, le tsendefitette a népet, olly igérettel, hogy más nap megfog érkezni a pénz; de 16 dikig meg nem érkezvén, ekkor ujra pártot ütének, melyre nézve a Basa edgy nibány ágyúkat bortsáttatván, az öszve sereglett Jantsárookra, fokban közzülök Söldnélkül küldetének Mahumedhez, és az egész lárma letsendesedik. —

Az Erdélyi Levelek szerént itten napról napra drágodik a Gabona, de a ki azt találná mégis mondani: hogy farügyire szorultak az emberek; (holott most mindenütt drágább a farügy, mint a török-búza) hazudna, és a maga népe kegyelmes édes Attya József, és a fő Kormányozók ellen vétkezne, kik a szükölködökre kinyílt szemekkel vigyáznak. —